

tineet kirjassaan sitä, mitä hyväosainen voisi tehdä kotimaan köyhien hyväksi. Lukijalle jää

siis tehtävä käynnistää omissa piireissään keskusteluja aiheesta. Eihän akateeminen kiinnos-

tus voi riittää, jotakin tulisi voida myös tehdä.

Lajittelematonta sekajätettä

ULLA VIERTOLA

Nyt puhutaan keski-ikäisistä ja vielä tarkemmin niistä, jotka tuossa parinkymmenen vuoden ikähaitarissa edustavat aikuisuuden pisimmälle kehittyntä lajia. Siis kaukana nuoruudesta eli kypsään ikään ehtineitä eli ei mitään eilisen teeren poikasia – miten tuon nyt sanoisi niin, ettei loukkaisi ketään. Pitkälle kehittynyt keski-ikäisyys ei ole mitään sellaista, minkä perään suorastaan hingutaan. Mutta useimmilla se on kuitenkin joskus edessä. Tai kuten entinen piika sanoi haudalla: ”Tuonne me kaikki päädytään, jos eletään ja terveenä pysytään”.

Kari Hotakaisen *Finnhits* on ensi näkemältä pieniä tarinoita, mutta kirjan sisällysluettelo vihjailee suurista asioista: Joku on jättänyt miehensä, ja joku toinen käy töissä vain ajoittain. Jotakin on myös ylilääkäri määritellyt, mutta mitä – oli kohan se vakavaa? Keski-ikäisyys tuo mukanaan niin paljon vaaroja ja vaivoja. Pienet tarinat eivät paljasta kaikkea, mutta melkein kaiken kuitenkin; kirjan henkilöiden loppuaan kohti kiertyvät elämät ovat yleensä kauhtuneita ja yhtä täynnä kirvelevää pettymystä kuin suomalaisen iskelmän sanointus. Hotakaisen sanoin tarkennettuna: ”Yksityiskohtia, niistä me elämme, yleiseen kuolemme”. Mitä

kirjailija mahtaa tuolla tarkoittaa – sitä ehkä, että muutamat pienet ilonaiheet pystyvät kantamaan yli yleisen väsymisen, sairauden ja yksinäisyyden. Harvemmin keski-ikäistä enää naurattaa, mutta näille pienille tarinoille voi muutaman kerran hörähtää. Ihan varovasti vain ja niin, ettei kukaan kuule. Luulevat muuten, että ikääntyminen on hauskaa, ja rupeavat kadehtimaan.

Kuka enää viitsii ja jaksaa ottaa vastaan jotakin suurta: suuria kirjoja, suuria tarinoita. Mutta muutaman pienen tarinan aina ehtii lukea ja pyytää Hotakaisen tapaan: ”Anna elämys, älä koko elämää”. *Finnhits* kuitenkin hämää ja huiputtaa. Pienien tarinoiden takana ovat suuret tunteet, toiveet, lupaukset ja pettymykset. Sieltä löytyy koko viheliäinen, keski-ikäinen, pieni suuri elämä. Siellä ovat ne patoutumat, joita syntyy, kun ei enää Kekkosen aikakauden jälkeen ole kunnolla kyennyt sopeutumaan. Keski-ikäisen sopeutumattomuuden syy ei ole nykypäivän postmoderni kyseenalaistamisen huuma, vaan kansakoulussa tartutettu väärä kasvatus: pelkkiä kotiseutulauluja ja maatalousmatematiikkaa vaila mitään panostusta kansainvälisyyteen. Sillä kasvatuksella me jaimme surullisen kotoperäisik-

Kari Hotakainen
Finnhits
Helsinki: WSOY, 2007
78 s.

si ja kyvyttömiksi refleктоimaan itseämme suhteessa globaaliin. Syvällä mielessämme me yhä salaa luotamme yhteen totuuteen kuin jonkin kielletyn uskonnon munkit, jotka piilossa toistelevat mantrojaan. Vanhasta ei kuitenkaan ole meille apua, ei auta enää koti, uskonto ja isänmaa. Viina, avioero ja pallolaajennus, ne ovat keski-ikäisen mahtisanoja ja elämyksellisiä huipentumia. Lähellä, mutta samalla tuskallisen kaukana siintää eläkepäivien rauhallinen onni. Mutta sitä ennen pitäisi vielä jaksaa elää ja säilyttää olemisen halu hitaasti syvenevässä marginaalissa.

Hotakainen kaivaa menneisyydestä esiin unohdettuja ihmisiä. Ruotsinsuomalaiset paluumuuttajat ovat fossiilisia kuin dinosaurin luut, mutta yhä he vain kalisevat ja luulevat olevansa olemassa. Menneisyys ja nykyisyys ovat monelle, jos nyt ei aivan oikeita, niin ainakin vahvasti kuviteltuja ongelmia. Hyljätyt, petetyt sydämet uikuttavat sitä perittyä tuskaa, joka liikkahappoisuuden tavoin korventaa suomalaisuuden sisintä. Jo lap-

sena oli kamalaa, heinäsarot olivat tappavan pitkiä ja harava kokonaan puuta ja painava. Isä oli synkkä ja äitikin yleensä vähintään apea. Sittemmin piti lähteä pakosta kaupunkiin lapsenpiikiksi, eikä saanut olla mitään harastuksia. Vähemmästäkin tekee synkeän laulun ja puree hamppaat yhteen niin, että kylkiluut ryskyvät.

”En saa oikein mistään kiinni.” Tuosta lauseesta sikiää mielikuva hitaasti leviävästä holtittomuudesta. Sen tunteen pohjalla on kasvava ärtymys siitä, ettei koskaan saa tuntea olevan-

sa valmis, ei koskaan saa ajatella itseään vahvana ja muuttumattomana. Miten paljon muutosta ihmisen täytyy sietää ja miksi? Kuka on se suurenmoinen mestari, se jumalan manttelinperi-jä, jolla on oikeus täällä maan päällä koko ajan vaatia muutosta toisilta? Muuttumattomuus on synneistä suurin, vaikka kukaan ei oikeasti tiedä, millainen muutos on hyvää ja tarpeellista. Kyllä keski-ikäinenkin pystyy muuttumaan, jos on pakko. Jos tulee avioero, täytyy ainakin jaksaa tavarat ja ehkä muuttaa pois kotoa.

Finnbits on paitsi kirja myös äänite, jolla esiintyy useita eri kertojia. Parhaiten tarinat toimivat silloin, kun kertojan ääni on sopivan ikäinen. Varsinkin Lasse Pöysti, Kari Väänänen ja Ritva Valkama tulkitsevat keski-ikäisyyttä varmalla kokemuksella. Äänikirja on valinnanvaraa, vaikka luettuina tarinat kuitenkin avautuvat paremmin omalle kokemukselle. Jos nyt lukija sattuu itsekin olemaan keski-ikäinen, eikä nauraa räkätä noille suorausuisille raukoille, vaan seuraa heidän rinnallaan lämpimmin, ymmärtäväisin mielin.

Huutavan ääni korvessa?

MATTI PIISPA

Ainakin Aamulehden, Kansan Uutisten, Tiedonantajan ja Kotimaan tunnolliset lukijat voivat tunnistaa nimen Kauko Tuovinen. Hän on kirjoittanut todella paljon näihin – ja lukuisiin muihinkin – lehtiin, useimmiten yleisönosastoihin. Kaikkiaan julkaistuja juttuja oli vuoden 2006 lopussa lähes 700. Näistä Tuovinen on itse poiminut 147 Eriäviä mielipiteitä -kirjaan; lisäksi mukana on kymmenkunta muuta tekstiä, muun muassa otteita seminaariesitelmistä ja pöytälaatikkoon jääneistä kirjoituksista. Tuovisen oma poika Tuomo on saattanut kirjoituskokoelman ilmavaan ja helposti luetettavaan muotoon.

Juttujen aikajana on pitkä ja niiden teemojen kirjo laaja. Vanhimmat julkaistiin vuonna 1965 Pieksämäen yhteislyseon

teinikunnan lehdessä. Suurin ryväs on osunut vuosiin 1996–2001, jolloin ilmestyi noin puolet kaikista jutuista. Kirjaan koamansa tekstit Tuovinen on ryhmitellyt 22 eri teeman alle. Kirjoituksissa käsitellään muun muassa arvoja ja armoa, uskoa, tietoa ja totuutta, köyhyyttä ja työttömyyttä, politiikkaa, puolueita ja äänestämistä, kapinallisuutta ja kansalaistoimintaa, Lipposta ja George W. Bushia.

Kokoelmassa on sekä ärhäköitä poliittisia interventioita että syvällisiä elämän tarkoituksen ja tunteiden pohdintoja. Tuovinen itse luonnehtii esipuheessa tekstejään ”julkilausumiksi” ja ”paatoslauselmiksi”. ”Olen merkinnyt maailmaa mielipiteilläni, kuin koira kuseskelullaan. Mielipiteitten vaaliminen haittaa totuuden tavoittelua. Niin-

Kauko Tuovinen
Eriäviä mielipiteitä
Kirjoituksia vuosilta
1965–2006
Tampere: Siniplaneetta
Oy, 2007
198 s.

pä totuus korkeintaan häivähtelee tässä kirjassa. – Mielipiteitten toittamisen lisäksi kynäelmäni ovat viihdyttäneet ja hoitaneet minua.”

Tuovinen on jatkanut kirjoitteluaan vuodesta toiseen, vaikka väittääkin, että ei usko ”urputuksellaan” (K. T:n sana) olevan yhteiskunnallista tai poliittista vaikutusta. Jopa palaute on ollut harvinaista: joittenkin mielestä jutut ovat selventäneet heidän ajatuksiaan, joku tuttu on tokaissut, että ”oletpa taas kir-